

רבי אליעזר פרק תשיעי נדרים

(א) [מוספתא ספ"ב ע"ג],
(ב) [ע"י חוס' סוטה לו]:
(ג) [נ"א חתמל], (ד) [נ"א חתמל]
(ה) [נ"א חתמל], (ו) [נ"א חתמל]
(ז) [נ"א חתמל], (ח) [נ"א חתמל]
(ט) [נ"א חתמל], (י) [נ"א חתמל]
(יא) [נ"א חתמל], (יב) [נ"א חתמל]
(יג) [נ"א חתמל], (יד) [נ"א חתמל]
(טו) [נ"א חתמל], (טז) [נ"א חתמל]
(יז) [נ"א חתמל], (יח) [נ"א חתמל]
(יט) [נ"א חתמל], (כ) [נ"א חתמל]
(כא) [נ"א חתמל], (כב) [נ"א חתמל]
(כג) [נ"א חתמל], (כד) [נ"א חתמל]
(כה) [נ"א חתמל], (כו) [נ"א חתמל]
(כז) [נ"א חתמל], (כח) [נ"א חתמל]
(כט) [נ"א חתמל], (ל) [נ"א חתמל]

הגהות הב"ח

(א) גמ' אלו באלה ובחב
וגם כמלך: (ב) שם
אשתבע ליה לנפול:
(ג) שם לאו הכי
היה דאישתבע בשמא
דשמא דלא מגלית א"ל
איתשילית אשבעתאי
אמר להון משלן על
שבעתא אמרי ליה:
(ד) שם אמרינו ליה
לנפקיה: (ה) שם אמר
ר' יתכן מלמד ששמתו:
(ו) שם אמר קונס שאני
לנ"ל וכן לקמן: (ז) שם
ואינו כמלך: (ח) שם ור'
יוחנן אמר ובכר מת:
(ט) שם קאמרין ליה:
(י) רש"י ד"ה חתמל לך
וכי' ואמר רבן גמליאל
תלמיד חכם אינו מותר
לעמול. י"ב ע"י לקמן בדף
פא ע"ג: (כ) ד"ה היה
מטעמא וכי' הדבר כד
שיהיה מנפול: (ל) ד"ה
שאינה רע מולד נדרו
ברישות פיה: (מ) ד"ה
ור' יוחנן אמר ואהבי
פומחין לו דכיון דכבר
מת כשעה שנדר היה
ליה בטעות:

גליון הש"ס

בר"ן ד"ה תניא וכו'
דירובי שמעא. ע"י לעיל דף
ז ע"ב ברין ד"ה נדרו
בפניו:

פירוש הרא"ש

המודר הנאה מחבירו. פ'
ה"ר אלעזר ממ"ץ אמר
לעת חבירו אין מתירין
לו אלא בפניו פ' מדעתו
כמו אין לאדם אלא
בפניו להיטען מדעתו דכיון
לדעתו נדר אין להסיר
אלא מדעתו מיהו אם
התירו שלא בפניו הרי
התרה כחוקין בלתי
שאיך דקדק גמור והסיר
נדרו שלא בפני נכודות
ואסור להסיר להסיר
האסור לעשות מפני אימת
המלך ולשנא המודר
הנאה לא משמע כפירוש
אלא משמע שער הנאה

אין מתירין לו. לנודר אלא בפניו של מדר: כמדין לך. מהו כמדין
לך אלא הכי קא"ל כמדין נדרת לפני יתרו לך והתר בפני יתרו שאין
מתירין לו לאדם אלא בפניו ויתרו הדיור למשה שלא לשבז מזרים
מפני אותן אנשים המציקים להורגו ואמר ^(א) רבי תלמיד חכם מיפר
לעצמו: **ארנבא חיה**. שאינה מצוללת.
ואת דלמרי חיה ממש שאכל אותה
כשהיא חיה: **הוה מטעמא דקדקיהו**
נפופה. שהיה רוצה לגלות הדבר ^(ב) שהיה
מזין אותו בני העולם: **איפשי**
אשבעתיה. נאכל על שבעתו: **מאי**
עבדיתו. דשריתון ליה מ"ט לא
אמריתון ליה לנפקיה דלא מנייתו
למשריה אלא בפניו: **מתנ"י** שם
כנולד. דדמו לנולד אכל הן ממש
אין נולד ופומחין בהן: **שאינה רע**.
תולה נדרו ^(ג) ברעות אציה מכלל
דאי לא הוה רע היה נושא אותה:
או עשה פסונה. דהיינו נולד פומחין
בה ואומר לו כשעת חרטה אילו היית
יודע שאציה עושה תשובה כלום היית
נודר והוא אומר לאו. וה"ר מכלל
ונתח: **גמ' מה נולד הוא**. דהוי נולד
גמור ומאי קאמר אינו כנולד: **אמר**
רצ הווא נעשה כפולה נדרו כדבר.
כשעת אציה דמשמע כל זמן שאציה
בתים דודאי אם אמר שאני נושא
את פלונית סתם ודאי כדקאמר
השתא דלמרי שאציה רע לפי שהוא
רע אינו נושא את בתו ואהכי
פומחין לו לומר אילו היית יודע שמת:
ורבי יוחנן אמר. לא הוי נולד כלל
דכשעה שנדר כבר מת ^(ד) אהכי
פומחין לו דכבר מת כשעה שנדר
והוא ליה בטעות. והוא דלמרי כמתנ"י
שהי כנולד דדמו לנולד פומחין
מתנ"י

שנדרה הנחש הרי הן כנולד ^(א) ואין חכמים מודים לו: **גמ'**
קונם שאני ^(ב) (וכנס לבית זה שהכלב) וכו' מת נולד הוא א"ר הווא נעשה כחולה
נדרו בדבר ור' יוחנן אמר ^(ג) ^(ד) כבר וכו' עשה תשובה ^(ה) קאמר ליה

לנפקיה ואי אפילו דיעבד אינו מותר היכי הוי שרי ליה לנפקיה לגלוי מילתא משמע דיעבד
שרי לכתחלה מיהו אסור והיכי שרי ליה כנהדרין לנפקיה איכא למימר דלדבר מזה מתירין ונפקיהו הוה מטעמא דקדקיהו
יכול לגלות ומתבטל ע"י כך ממלכתא שמים וגם מזה המלך שמוזה עליהם להסיר מזה היא עליהם לקיים וכן תרצו בתוספות
ומ"מ משמע דיעבד מותר דאי לא מאי אהני ליה לנפקיה מאי דשרי ליה וכדמוכח נמי ההוא דגיטין. ואחרים אמרו שאין אלו
ראיות לעולם אפילו דיעבד אינו מותר שהרי הכתוב כוונ לנפקיה ומענישו דכבר כדכתיב וגם כמלך נכוד נר מרד אשר השביעו
לאלהים וכן כתב הראב"ד ז"ל ולא וראה מה עלתה זו ובסנהדרין והיה דגיטין נמי לאו ראיא היא דנדר אלמנה מכיון שנדרה
ליתומים מה תועלת יש לתינוקות באיסור פירותיה ועוד דהכי קאמרין דלמא אולא לגבי חכם ושרי לה ותחשוב להיות מותרת ויתבאר
דכבר במסכת גיטין כס"ד: **מתנ"י** יש דברים שהן כנולד ואין כנולד. לפי שהוא כנולד נדרו דכבר דכיון דלמרי שאציה רע משמע
כל זמן שאציה רע ולפיקר כשמת או עשה תשובה שרי: **גמ'** נעשה כפולה נדרו כדבר. דכפרישית ומש"ה שרי אפי' בלא שאלת
חכם. והכי איתא בירושלמי [פ"ט ה"א] דלמרינו התם מפני שהוא כחולה נדרו דכבר כאומר קונם שאני נהנה לאיש פלוני כל זמן שהוא לובש שחורים
לצב לבנים מותר רבי זעירא בשם רבי יוחנן אף הוא אינו צריך שאלה לחכם: ר' יוחנן אמר כבר מה עשה פסונה קאמרין.
כלומר שמת קודם נדרו והוא ליה נדר טעות. וז"ע לרבי יוחנן היכי קמי יש דברים שהן כנולד דכבר מת לא דמי לנולד כלל:

מתנ"י דהיינו חבירו: אמרו לו בפניו. וא"ת מה דעתו של נפקיה מה היתה מועלת לו כשיתביש בפניו וכשהיה בפניו מתירו
בגל כרתו וא"ל דעמו: מתנ"י יש דברים שהם כנולד. נחלים כנולד ואין כנולד פומחין בהן ואין מתירין להסיר דעמו להסיר נדרו
נעשה כחולה נדרו ב"ב. כאלו פירש כל זמן שאציה קיים הלך לא הוי נולד אלא כנולד גמור לא הוי הלך כ"רין התרה וכן משמע פשטא דמתנ"י מדקדקת ים דברים שהם כנולד ואינם כנולד מכלל דפומחין לו ומתירין לו אלא בירושלמי גרס
שמואל אמר משום נדר טעות כבר מת א"כ כבר מת כלל ר' אליעזר בשם ר"א מפני שהוא כחולה נדרו דכבר כאומר קונם שאני נהנה לפלוני כל זמן שהוא לובש שחורים ולבש לבנים מותר ב' ד' זעירא בשם ר' יוסי אף הוא אינו צריך היתר חכם:
ובברר מת. אמרו לו כבר מת אציה וכבר עשה תשובה הלך הוי נדר טעות מעיקרא והכי [פירוש] דמתנ"י יש דברים שהם כנולד כלומר שאסורים חכמים כנולד אע"פ שאין כנולד דגור ר"מ מת כבר אע"פ לא מת ואין חכמים מודים לו דלא גורין
מת כבר אע"פ לא מת הלך נדר טעות הוא מעיקרא ואפי' התרה לא בעי:

תרגומו המודר הנאה מחבירו. ש' נדר בפניו שלא יהיה ממנו אין מתירין אלא בפניו לכאורה לפניו עיינו דעבי
דעתו וקשה דהלא לא שייך שהרי נדר מעצמו שלא יהיה מחבירו ואין שום סכרה שיתקד דעתו להסיר נדרו
לכ"י דכפניו אינו אלא מפני ההשגחה ואפילו בע"כ כיון שהיה בפניו וכן משמע במדין לך והתר בפני יתרו דכ"כ ידברו
ואמי קורא דהלא טעמא דמפני ההשגחה וזכרתי מפרש שני טעמים אחד מפני ההשגחה שאל יתשדע שערב על נדרו ולא
שאל להסיר ולחלוט טעם א"ל דעמו דכפרישית ועוד מפרש טעם אחר מפני כושה אלא ויזכר שיתביש בפניו ^(א) ושמעתי
טעמא דמפני ההשגחה ודלא כפרישית דגויין שמפרש דכבר עשה לו טובה על ידי הנדר דהלא כנולד הנאה איירי ולא

הוא המודר הנאה מחבירו אין מתירין לו אלא בפניו. איכא מ"ד
דדוקא כשהנדר לנודר חבירו כנדר שנדר משה ליתרו לישב
עמו להנאתו וכשנעזב דקדקיהו לנכוד נר דמיימי כסמוך שהיתה
למועלתו כדי שלא יצוהו אכל נדר שנדר שלא לנודר חבירו מתירין
לו שלא בפניו. ומסתברא דהא מילתא

תליא במאי דפליגי בירושלמי בטעמא
דאין מתירין לו אלא בפניו דאיכא מ"ד
התם דטעמא דמילתא מפני הכושה
כלומר שיתביש מחבירו כשהנדר היה
להנאתו ועכשיו רוצה שיתירו לו והאי
טעמא לא שייך אלא כשהנדר היה
להנאתו הא לאו הכי משמע דמתירין
אותו אפילו שלא בפניו מיהו איכא
ד"היי טעמא התם מפני ההשגחה
כלומר שחבירו שהוא מודר ממנו לא
יע שחבירו וכשהוא נהנה ממנו
ישדעטו שהוא עובר על נדרו ולהאי
טעמא אפי' נדר שהוא שלא להנאת
חבירו אין מתירין לו אלא בפניו
דאיכא חשדא. ותו איכא צין הני תרי
לישני דלמ"ד מפני ההשגחה כל שהדיעוהו
מתירין לו אפילו שלא בפניו דמי
ליכא חשדא ולמ"ד מפני הכושה
אפי' הודיעוהו דוקא בפניו דכל שלא
בפניו ליכא כושה: והיכא דהוי
בפניו ובעל כרחו של חבירו פשיטא
דמתירין כנדר שאינו להנאתו של
חבירו אלא כנדר שהוא להנאתו ודאי
אין מתירין לו אלא מדעתו וכן כתב
ר"מ ז"ל. מיהו היכא שהתירוהו שלא
מדעתו אי שרי נדרו או לא צריכא
עיונא דכפרק השולח משמע דיעבד
הותר הנדר דלמרי התם (גיטין לה):
גבי התקין ר"ג שתהא נדרת ליתומים
וכי' ל"ש אלא שלא נשאת ופרכין
וליתוס דלמא אולא לגבי חכם ושרי
לה ואי דיעבד נמי לא מהני כי אולא
גבי חכם מאי הוי דהא נדר אלמנה
להנאת ליתומים הוא אלא ש"מ דלפי'
להנאת חבירו כל שהתירוהו דיעבד
מותר וה"נ מדשרי ליה כנהדרין

קאמר המדיר חבירו: אמרו לו בפניו. וא"ת מה דעתו של נפקיה מה היתה מועלת לו כשיתביש בפניו וכשהיה בפניו מתירו
בגל כרתו וא"ל דעמו: מתנ"י יש דברים שהם כנולד. נחלים כנולד ואין כנולד פומחין בהן ואין מתירין להסיר דעמו להסיר נדרו
נעשה כחולה נדרו ב"ב. כאלו פירש כל זמן שאציה קיים הלך לא הוי נולד אלא כנולד גמור לא הוי הלך כ"רין התרה וכן משמע פשטא דמתנ"י מדקדקת ים דברים שהם כנולד ואינם כנולד מכלל דפומחין לו ומתירין לו אלא בירושלמי גרס
שמואל אמר משום נדר טעות כבר מת א"כ כבר מת כלל ר' אליעזר בשם ר"א מפני שהוא כחולה נדרו דכבר כאומר קונם שאני נהנה לפלוני כל זמן שהוא לובש שחורים ולבש לבנים מותר ב' ד' זעירא בשם ר' יוסי אף הוא אינו צריך היתר חכם:
ובברר מת. אמרו לו כבר מת אציה וכבר עשה תשובה הלך הוי נדר טעות מעיקרא והכי [פירוש] דמתנ"י יש דברים שהם כנולד כלומר שאסורים חכמים כנולד אע"פ שאין כנולד דגור ר"מ מת כבר אע"פ לא מת ואין חכמים מודים לו דלא גורין
מת כבר אע"פ לא מת הלך נדר טעות הוא מעיקרא ואפי' התרה לא בעי:

תוספות
קאמר המדיר חבירו: אמרו לו בפניו. וא"ת מה דעתו של נפקיה מה היתה מועלת לו כשיתביש בפניו וכשהיה בפניו מתירו
בגל כרתו וא"ל דעמו: מתנ"י יש דברים שהם כנולד. נחלים כנולד ואין כנולד פומחין בהן ואין מתירין להסיר דעמו להסיר נדרו
נעשה כחולה נדרו ב"ב. כאלו פירש כל זמן שאציה קיים הלך לא הוי נולד אלא כנולד גמור לא הוי הלך כ"רין התרה וכן משמע פשטא דמתנ"י מדקדקת ים דברים שהם כנולד ואינם כנולד מכלל דפומחין לו ומתירין לו אלא בירושלמי גרס
שמואל אמר משום נדר טעות כבר מת א"כ כבר מת כלל ר' אליעזר בשם ר"א מפני שהוא כחולה נדרו דכבר כאומר קונם שאני נהנה לפלוני כל זמן שהוא לובש שחורים ולבש לבנים מותר ב' ד' זעירא בשם ר' יוסי אף הוא אינו צריך היתר חכם:
ובברר מת. אמרו לו כבר מת אציה וכבר עשה תשובה הלך הוי נדר טעות מעיקרא והכי [פירוש] דמתנ"י יש דברים שהם כנולד כלומר שאסורים חכמים כנולד אע"פ שאין כנולד דגור ר"מ מת כבר אע"פ לא מת ואין חכמים מודים לו דלא גורין
מת כבר אע"פ לא מת הלך נדר טעות הוא מעיקרא ואפי' התרה לא בעי:

1 א מיי פ"ו מהלכות
שביעות ה' 1 ופ"ד
מהל' נדרים ה' ה' סמג
לחון רמב"ם ט"ע י"ד
סמג רמב"ם ט"ע כ':
1 ב מיי פ"ח מהלכות
נדרים הלכ' 3 סמג
לחון רמב"ם ט"ע י"ד
סמג רמב"ם ט"ע י"ט:

תורה אור השלם

1. ויאמר יי אל משה
במדבר לך שב מצרים כי
מתו כל האנשים
המבקשים את נפשי:
שמות ד יט
2. ויאלף משה לשבת
את הארץ ויחן את
צפרה בתו למשה:
שמות ד כא
3. ויחן משה המלוכה
השביעית באלהים ויחן
את עפרו ויאמץ את
לבו בשבט אל יי אלהי
הארץ לקח:
4. וגם בפרק
בנכבדאמר מרד אשר
השביעית באלהים ויחן
את עפרו ויאמץ את
לבו בשבט אל יי אלהי
הארץ לקח:
5. דברי הימים ב לו יג
ישבו לארץ ידמו זקני
בת ציון העלו עפר על
ראשם תהיו שקים
האדמה לארץ ראשן
בתולה ידשלים:
איכה ב י

מוסף רש"י

ויאלף משה. מדרשו לשון
אלה נשבע לו שלא יח
ממדין לו אם נרשמו
(שמות ב כא). ואינו
כנולד. ששמן מהם פתח.
שמן להם מותר נולד
(דאמריה בשמות). נעשה
כחולה נדרו בדבר.
כאלו אמר שאני נושא
פלונית כל ימי אציה.
דמסקי אדעתיה. הילכך
פומחין במיתמו. אכל לעיל
הא לא אמר קונס שאני
נהנה לפניו שאני סופר.
הילכך נולד ממש ואין
פומחין בו. דהא לא אסוק
פומחין אדעתיה (שם).
ובכר מת. ולא הוי נולד
הילכך פומחין בו. והאי
דקאמר שכן כנולד שזמין
לנולד (שם).